Тема: Прогнози появи шкідливих комах і хвороб сільськогосподарських культур

Незважаючи на те, що у весняно-літній період вегетації зернових колосових культур розвиток хвороб на рослинах не набув великого розвитку, в необробленому насінні присутні фітопатогенні гриби, серед яких поширеними є збудники сажкових захворювань, збудники кореневих гнилей, комплекс пліснявих грибів та збудників борошнистої роси, септоріозу. Крім насіннєвої інфекції, проросткам рослин загрожують ще й збудники хвороб, які перебувають на рослинних рештках та у ґрунті. Насіння високих посівних кондицій, призначене для сівби, підлягає обов'язковій лабораторній фітоекспертизі, за якою визначають наявні на зерні збудники хвороб.

Найбільш надійним та ефективним методом запобігання розвитку захворювання є передпосівне протруювання насіння озимих зернових колосових культур фунгіцидними препаратами, тобто нанесення окремого пестициду чи суміші різних компонентів захисно-стимулювальних речовин для знищення інфекції патогенів чи запобігання їх проникненню у рослину та пошкодженню її організмами тваринного походження.

Протруювання насіння можна робити як завчасно (за 2 – 3 тижні), так і безпосередньо перед сівбою. Завчасне протруювання особливо ефективне для захисту рослин від сажкових хвороб.

З метою підвищення стійкості рослин проти вірусних хвороб та інших шкідливих організмів одночасно з протруюванням насіння рекомендовано проводити обробки мікроелементами (сполуки добирають з урахуванням результатів агрохімічного аналізу ґрунту), а для стримування росту, підвищення морозостійкості, посухостійкості та покращення фізіологічних показників – біостимуляторами росту.

Вибираючи протруйник, необхідно враховувати не тільки комплекс збудників на насінні і ґрунті, а й ті стресові умови, які вплинуть на рослини в полі. Дуже важливо врахувати запаси вологи у ґрунті, які забезпечують рівномірні і дружні сходи.

Для протруювання насіння озимих зернових культур пропонується згідно з «Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні» широкий асортимент протруйників, що надає можливість вибрати препарат відповідного спектра фунгіцидної дії та рівня захисної спроможності стосовно комплексу хвороб.

Злакові шкідники

Порушення традиційних систем сівозміни, підготовки ґрунту чи мінімалізація останньої, незбалансоване удобрення полів, впровадження нестійких до патогенів сортів провокують розвиток шкідливих організмів. Також сприятиме масовому розвитку злакових шкідників, зокрема попелиць, цикадок, мух, посушлива погода у вересні – жовтні.

Шкідлива дія попелиць зумовлена висмоктуванням поживних речовин із рослин, що пригнічує їх ріст і розвиток, а також токсичною дією слини, яка вводиться комахою в рослини під час харчування. А головне, попелиці – переносники вірусних хвороб типу мозаїк та карликовості з хворих рослин, переважно бур'янів, на культурні посіви.

Характерна ознака пошкоджень цикадками – жовто-фіолетове забарвлення листків сходів озимини, пригнічення розвитку рослин. Цикадки – переносники вірусних хвороб рослин типу мозаїки.

У фази від сходів до кущіння озимих найнебезпечніші злакові мухи, значна частина пошкоджених ними рослин відмирає. У рослин, які вижили, знижується зимостійкість.

На початку вересня відроджуватимуться личинки хлібної жужелиці (туруна), які з появою сходів озимих зернових мігруватимуть на посіви. Тривалість пошкодження рослин озимих культур восени залежатиме від вологості ґрунту. За посухи личинки будуть живитися 15 – 25 днів, за вологої осені – до 100 днів. Живлення личинок припиняється за зниження температури до мінусової. Пошкоджені личинками хлібної жужелиці листки пшениці мають «змочалений вигляд».

Також у посівах зернових культур розмножуватимуться та істотно шкодитимуть гусениці підгризаючих совок (озима, оклична). Скрізь характер і розмір пошкодження ґрунтовими шкідниками залежатиме від їх віку та фази розвитку культури. Відчутної шкоди фітофаги завдаватимуть пізнім, недружнім сходам культури, які не мають сформованого вузла кущення. Пошкодження найчастіше починається з країв поля і поширюється на ньому плямами, які надалі утворюють суцільні «плішини», подекуди великих розмірів.

Регулюванню чисельності й шкідливості грунтових шкідників сприятиме обробка насіннєвого матеріалу за 1-5 днів до сівби інсектицидними протруйниками: даліла 600, тн – 0,5-1 л/т, кайзер, тн – 0,4-0,5 л/т, койот, кс – 0,5-0,75 л/т, контадор макси, тн – 0,3-0,75 л/т. Або застосовують інсектицидно-фунгіцидні протруйники: селест Топ 312,5 FS т.к.с. – 1,5-2,0 л/т, селест макс 165, фавіприд ектів 600, тн – 0,5-1,0 л/т та інші. Цей захід забезпечує оптимальні умови для росту і розвитку рослин на початкових етапах вегетації озимих.

По сходах культури за перевищення порогу шкодочинності шкідниками: цикадки (50 – 150 особин на 1 м^2), злакові попелиці (5 – 10 особин на рослину), пшенична та шведська мухи (30 – 50 на 100 помахів сачком), підгризаючі совки (понад 2 – 3 гусениці на 1 м^2), хлібний турун (2 – 3 личинки на 1 м^2) проводять крайові або суцільні обробки добре розвинених посівів, застосовуючи інсектициди згідно з «Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

За теплої затяжної осені, достатньої вологості повітря протягом осінньої вегетації складаються оптимальні умови для розвитку в посівах борошнистої роси, кореневих гнилей, бурої листкової іржі, септоріозу та інших плямистостей листя, збудники яких повсюди накопичились у ґрунті, рослинних рештках. Потреба в оздоровленні посівів озимої пшениці може настати під час кущіння за 1% інтенсивності ураження борошнистою росою, бурою листковою іржею, 5% – септоріозом та іншими плямистостями листя.

Використовують фунгіциди, рекомендовані у «Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Шкідники і хвороби технічних та овочевих культур

Триватиме у вересні пошкодження рослин цукрових буряків, овочевих культур гусеницями другого покоління підгризаючих совок (озима, оклична, іпсилон), повсюди розвиватимуться та продовжуватимуть шкодити кукурудзі, овочевим, просапним культурам, багаторічним травам гусениці листогризучих совок (капустяної, бавовникової, городньої, люцернової, горохової). Пошкодження качанів кукурудзи гусеницями бавовникової совки за умов вологої й теплої погоди сприятиме розвитку та поширенню фузаріозу.

При випаданні опадів на посівах соняшнику пізніх строків сівби можливе поширення і розвиток білої та сірої гнилей. Для стримання розвитку зазначених хвороб необхідно планувати проведення десикації.

Гусінь стеблового кукурудзяного метелика завершуватиме живлення у рослинах кукурудзи та інших товстостеблових культур і переміститься у нижню частину стебла, де вона залишиться зимувати. Тому для запобігання розмноженню стеблового метелика у наступному році проводять низьке зрізування стебла культури не вище 10 см, лущення стерні, ранню глибоку зяблеву оранку.

Осередково на посівах сої, кукурудзи і багаторічних трав продовжуватимуть шкодити гусениці лучного метелика.

На площах капусти у разі недотримання умов вирощування та наявності інфекційного начала на насінні ймовірний розвиток судинного та слизистого бактеріозів.

Ґрунтові фітофаги (дротяники та несправжні дротяники, личинки хрущів тощо) мігруватимуть у нижні шари ґрунту для перезимівлі. Для знищення імаго і личинок шкідників проводять перекопування ґрунту перед настанням морозів.

Захист плодових насаджень

У вересні в плодових насадженнях триватиме живлення **гусениць яблуневої плодожерки, золотогуза, білана жилкуватого** та розвиток сисних шкідників: **попелиць, кліщів, щитівки і несправжньої щитівки.** Повсюдно в зерняткових культурах поширюватиметься парша яблуні і груші, борошниста роса, плодова гниль. Захисні заходи хімічними препаратами можливі тільки у разі дотримання термінів очікування до збору урожаю. Проти плодожерки проводять обробку біопрепаратами (лепідоцид, бітоксібацилін), термін очікування після обробки якими становить 2-5 діб.

Боротьба з мишоподібними гризунами

В умовах затяжної осені може загостритися проблема мишоподібних гризунів, які в посівах області представлені полівками (звичайна і гуртова) та мишами (курганчикова, польова, лісова). Найбільш чисельна й шкодочинна восени звичайна (сіра) полівка.

Піку розмноження мишоподібних гризунів слід очікувати у жовтні-листопаді.

Боротьбу з мишоподібними гризунами слід розпочинати із знищення осередків біля скирт, лісосмуг, на площах багаторічних трав та інших угідь через реалізацію агротехнічних заходів, зокрема лущення стерні, збирання соломи і своєчасна основна обробка ґрунту. За наявності 3 – 5 і більше жилих колоній гризунів на гектарі застосовувати біологічні препарати і родентициди, представлені у «Переліку пестицидів та агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Застосовуючи засоби захисту рослин, слід пам`ятати

Метою захисту озимих зернових і ріпаку має бути обмеження чисельності шкідливих організмів до економічно і господарсько невідчутних рівнів.

Хімічні обробки слід проводити відповідно до визначених економічних порогів шкідливості та із суворим дотриманням регламентів застосування пестицидів, техніки безпеки.

Не менше як за дві доби про час та місце проведення обробок наземними агрегатами необхідно обов`язково **попереджувати голів ОТГ, старостів сіл і селищ, населення села та пасічників. На оброблених ділянках обов’язково виставляють попереджувальні знаки.**